

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สตรีได้รับการปฏิบัติดูประชาชนชั้นสอง นับตั้งแต่อดีตมานาน แต่ก็มีพัฒนาการในการเรียกร้องสิทธิสตรีมากขึ้น จนกระทั่งในสองทศวรรษที่ผ่านมา ขบวนการเรียกร้องสิทธิสตรีได้รณรงค์ให้สตรีได้รับการยอมรับและปฏิบัติโดยเท่าเทียมกับบุรุษ กอปรกับพัฒนาการทางสังคมทำให้สตรีมีบทบาทในสังคมและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น ในหลาย ๆ ประเทศก็ได้รับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวโดยการแก้ไข กฎหมายเพื่อรับรอง และคุ้มครองสิทธิของสตรีในด้านต่าง ๆ มากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่ความเหมาะสมและพัฒนาการในสังคมของประเทศนั้น ๆ บางประเทศก็ประสบความสำเร็จพอสมควรบางประเทศแม้จะมีการแก้ไขกฎหมายแล้วแต่ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติอยู่อันสืบเนื่องมาจากค่านิยมของสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อหรือจารีตประเพณีของแต่ละสังคม ประเทศ ต่าง ๆ สหประชาชาติภายใต้การทำงานของคณะกรรมการว่าด้วยสถานภาพสตรี¹ (Commission on the status of woman) หรือ CSW ได้จัดทำปฏิญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี (Declaration on the Elimination of Discrimination against women) ขึ้นในปี ค.ศ. 1967 โดยปฏิญญาดังกล่าวนับเป็นเอกสารทางกฎหมายระหว่างประเทศที่มีการรับรองและระบุไว้อย่างชัดเจนถึงสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรี แต่ปฏิญญาก็นับเป็นเพียงแค่คำประกาศหลักการ โดยทั่วไปที่บรรดาประเทศต่าง ๆ ยอมรับ ซึ่งอาจจะมียุทธศาสตร์ในเชิงการเมืองเท่านั้นแต่ในแง่สภาพบังคับตามกฎหมายแล้ว ปฏิญญาก็นับไม่มีผลผูกพันที่ทำให้รัฐสมาชิกต้องปฏิบัติตาม จึงมีการจัดทำ "อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ค.ศ. 1979" (Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women) โดยได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาแห่งสหประชาชาติ สมัยที่ 34 เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม ค.ศ.1979 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 กันยายน ค.ศ.1981 โดยประเทศไทยได้เข้ารับเป็นภาคีของอนุสัญญาโดยวิธีการมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน ค.ศ. 1985 โดยในตอนแรกไทยได้ตั้งข้อสงวนเพื่อการยกเว้นไม่ผูกพันตามอนุสัญญาเดิม 7 ข้อ ได้แก่

อนุสัญญาข้อ 7 ในเรื่องความเสมอภาคทางการเมืองและการรับตำแหน่งทางราชการ
อนุสัญญาข้อ 9 ในเรื่องการถือสัญชาติของบุตรที่เกิดจากหญิงไทย

---

¹ลาวัวณย์ (เขมะพันธุมนัส) ถนัดศิลปกุล "สตรีกับพัฒนาการกฎหมายเพื่อการคุ้มครองสิทธิสตรี", วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมมาธิราช, เล่มที่ 1. ปีที่ 4, น.49 (มิถุนายน 2535).

อนุสัญญาข้อ 10 ในเรื่องสิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจ้างงานชนิดเดียวกัน
 อนุสัญญาข้อ 11 ในเรื่องการทำสัญญา
 อนุสัญญาข้อ 16 ในเรื่องความเสมอภาคในด้านครอบครัวและการสมรส
 อนุสัญญาข้อ 29 ในเรื่องการให้อำนาจศาลโลกในการตัดสินกรณีพิพาท
 การที่ประเทศไทยตั้งข้อสงวนไว้ในประเด็นที่เป็นสาระสำคัญถึง 7 ข้อจาก 16 ข้อทำให้
 ถูกมองทั้งจากประเทศต่าง ๆ และองค์กรที่มีใช้รัฐบาลในเวทีการประชุมระหว่างประเทศมาโดย
 ตลอด โดยมองว่าประเทศไทยไม่มีความจริงจังในการส่งเสริมสถานภาพของสตรีซึ่งขัดต่อ
 วัตถุประสงค์ของอนุสัญญาทำให้ประเทศไทยได้ยกเลิกข้อสงวนแล้ว 5 ข้อ โดยอนุสัญญา ข้อ 11
 และ ข้อ 15 ได้ยกเลิกข้อสงวนโดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม ค.ศ. 1990 ส่วน
 อนุสัญญา ข้อ 9 ได้ยกเลิกข้อสงวนได้มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 กันยายน ค.ศ. 1992 และ
 อนุสัญญาข้อ 7 และ ข้อ 10 ได้ยกเลิกข้อสงวนโดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน ค.ศ.
 1995 ทำให้ปัจจุบันประเทศไทยจึงมีข้อสงวนที่ไม่ต้องผูกพันตามอนุสัญญา 2 ข้อ คือ ข้อ 16 ใน
 เรื่องความเสมอภาคในด้านครอบครัวและการสมรส และ ข้อ 19 ในเรื่องการให้อำนาจศาลโลกใน
 การตัดสินกรณีพิพาท

ต่อมาเมื่อกรณีเกิดขึ้นเมื่อ นางระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช อดีตสมาชิกวุฒิสภาขอนแก่น
 รองประธานคณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุวุฒิสภา เดินทางไปสักการะพระ
 ธาตุออยสุเทพจังหวัด เชียงใหม่ ทว่าไม่สามารถเข้าไปสักการะถึงองค์พระธาตุภายในได้ เนื่องจาก
 มีประเพณีห้ามสตรีขึ้นไปสักการะบูชาถึงองค์พระธาตุได้ ซึ่งต่อมานางระเบียบรัตน์ นำเรื่อง
 ดังกล่าวเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุ วุฒิสภา มีหนังสือด่วน
 ที่สุด ลงวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2547 ถึงพลตำรวจโท อุดม เจริญ ผู้อำนวยการสำนักงาน
 พระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยระบุว่าที่ประชุมคณะกรรมการมีความเห็นว่า การห้ามสตรีในเรื่อง
 ดังกล่าวเป็นการเลือกปฏิบัติต่อสตรี

ดังปัญหาที่กล่าวมา เมื่อมีอนุสัญญาการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและไทยก็เป็นภาคี
 สมาชิกด้วยเกิดปัญหาขึ้นจากจารีตประเพณีเดิม จึงต้องพิจารณาถึงเหตุผลที่เกิด เพื่อหาข้อยุติ
 ของปัญหาที่เกิดขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาหลักเกณฑ์ของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบของการห้ามสตรีเข้าไปในบริเวณพื้นที่ชั้นในขององค์พระธาตุดอยสุเทพจังหวัดเชียงใหม่
2. ศึกษาความเชื่อของชุมชนท้องถิ่นทางเหนืออันอาจก่อให้เกิดขัดแย้งกับหลักเกณฑ์ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติ
3. ศึกษาให้ทราบแนวทางในการแก้ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อสตรี

3. ขอบเขตของการวิจัย

จะทำการศึกษหลักเกณฑ์ของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ค.ศ. 1979 เพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นการเลือกปฏิบัติต่อสตรีเพศในกรณีที่ไม่สามารถเข้าไปสักการะถึงองค์พระธาตุภายใน ได้เหมือนกับบุรุษเนื่องจากมีประเพณีห้ามสตรีขึ้นไปสักการะในกรณีพุทธศาสนสถานที่ยังคงพระบรมสารีริกธาตุของชุมชนล้านนาในฐานะที่ประเทศไทยเป็นภาคีของอนุสัญญารวมถึงศึกษาถึงความเชื่อของชุมชนท้องถิ่นในการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในรูปแบบต่าง ๆ และผลทางกฎหมายที่เกิดขึ้นจากวิถีความเชื่อนั้น จากนั้นจะทำการศึกษาแนวทางการคุ้มครองการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในบางประเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาแก้ไขปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อสตรีต่อไป

4. วิธีการศึกษาวิจัย

เป็นการวิจัยเอกสาร โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ค.ศ. 1979 รายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติต่อสตรีของบางประเทศ ตำราและบทความทางวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และเอกสารที่ได้จากข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต นอกจากนี้ยังมี การวิจัยจากคำให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป รวมถึงการวิจัยโดยวิธีการเข้าไปที่สถานที่ คือ พระธาตุดอยสุเทพ และการสอบถามข้อมูลของคนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลานาน

5. สมมติฐานของการวิจัย

จากปัญหาดังกล่าว หากเราสามารถอธิบายถึงเหตุผลในการจัดการกับปัญหา คือ อธิบายได้ว่าการห้ามสตรีเข้าไปในพื้นที่ชั้นในของพุทธศาสนสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของชุมชนล้านนานั้นอาจเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายในการปกครองประเทศทั้งยังขัดกับอนุสัญญาระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคีอีกด้วย หากไม่สามารถอธิบายการใช้ข้อห้ามลักษณะดังกล่าวอย่างมีเหตุผลได้ อาจทำให้เกิดความเสื่อมศรัทธาจากประชาชนได้ สมมติฐานในวิทยานิพนธ์นี้เกิดจากปัญหาความเชื่อของชุมชนท้องถิ่นซึ่งนำไปสู่ข้อห้ามที่มีลักษณะไม่สอดคล้องกับกฎหมายความเสมอภาคทั้งในประเทศไทยเองและรวมถึงกฎหมายระหว่างประเทศด้วย

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบหลักเกณฑ์และสาระสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ค.ศ. 1979
2. ทำให้ทราบถึงลักษณะและสาระสำคัญของการเลือกปฏิบัติต่อสตรี ในประเทศไทย
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางการคุ้มครองการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในบางประเทศ
4. ทำให้ทราบถึงคำตอบของปัญหาโดยวิธีการค้นคว้ามีหลักฐานสนับสนุน